

Datum 14 maart 2025

Betreft **Consultatie Wijziging van de Huisvestingswet 2014 inzake het verbod op voorrang voor vergunninghouders – reactie VluchtelingenWerk Nederland**

VluchtelingenWerk Nederland maakt graag gebruik van de consultatie voor de wijziging van de Huisvestingswet 2014 inzake het verbod op voorrang voor vergunninghouders, op grond van het feit dat zij vergunninghouder zijn. De regering geeft aan dat het niet eerlijk zou ten opzichte van andere woningzoekenden die aangewezen zijn op de sociale woningmarkt. Wij zijn van mening dat deze wetswijziging juist leidt tot oneerlijke achterstelling van statushouders¹, gezien hun situatie in alle opzichten voldoet aan alle aspecten van andere aandachtsgroepen die voor voorrang in aanmerking komen. In de [MvT](#) van de Huisvestingswet 2014 wordt aangegeven dat statushouders kunnen worden aangeduid als 'technisch dakloos'.² Zij komen direct uit een opvangsituatie en hebben geen wachttijd voor een woning kunnen opbouwen.

Zoals de regering aangeeft in de inleiding van de MvT is een eigen woning de basis waarop mensen hun leven bouwen. Statushouders zijn bij uitstek mensen die aan de start staan van een nieuw leven dat moet worden opgebouwd. Zij starten hun leven in Nederland zonder uitgebreid sociaal netwerk en bevinden zich veelal in een economisch kwetsbare positie. In lijn met voorgaande kabinetten en gemeenten zijn wij ervan overtuigd dat snelle huisvesting in gemeenten een voorwaarde is om actief mee te kunnen doen in de Nederlandse samenleving. Deze wetswijziging zal de integratie van statushouders in de weg staan.

Statushouders zijn geen oorzaak van de wooncrisis maar zijn net als Nederlandse burgers de dupe van de tekorten op de woningmarkt. Nederland kampt al langere tijd met een wooncrisis en het aantal sociale huurwoningen in de totale woningvoorraad is in de afgelopen jaren steeds verder afgenomen.³ Zoals ook vermeld in de MvT wordt meer dan 90% van deze sociale huurwoningen toegewezen aan andere groepen woningzoekenden. Bij een gebrek aan reële en menswaardige alternatieven, die naar onze mening niet worden gegeven in de MvT, zal deze wetswijziging slechts de druk op de asielopvang verder doen toenemen.

In deze reactie zullen we achtereenvolgens ingaan op:

1. (On)gelijke behandeling met andere aandachtsgroepen
2. Beleidsruimte voor gemeenten en taakstelling
3. Alternatieve huisvesting
4. Hogere wetgeving en samenhangende wetgeving
5. Meedoen in de samenleving
6. Conclusie

1. (On)gelijke behandeling met andere aandachtsgroepen

Onder woningzoekenden zijn er mensen met een dringende woning- of verhuisbehoefte. Gemeenten hebben de vrijheid om deze zogenoemde aandachtsgroepen met een urgentie een woning aan te bieden en voorrang te verlenen bij het aanbieden van een sociale huurwoning en deze vrijheid wordt ook van belang geacht gezien de lokale context in iedere gemeente anders is. Elke gemeente of regio kent zijn eigen definitie van urgentie aangepast aan de lokale situatie. In de regel gaat het om mensen van wie de huisvestingsvraag als dringend kan worden gezien en het niet huisvesten grote maatschappelijke impact heeft. Het gaat om mensen in een kwetsbare positie die wegens het gebrek aan huisvesting ook op andere levensdomeinen in de knel komen en hierdoor onnodig lang een beroep moeten doen op steun van de overheid. In de Huisvestingswet 2014 is opgenomen dat, indien

1 In dit schrijven gebruiken wij het woord 'statushouders' in plaats van het woord 'vergunninghouders': vluchtelingen die het recht hebben te verblijven in Nederland omdat zij gevlucht zijn voor oorlog en geweld en om die reden niet kunnen terugkeren naar hun land van herkomst.

2 Memorie van toelichting kamerstuk 32271 nr. 3, paragraaf 1.2.4 Verblijfsgerechtigden.

3 [Voorraad woningen: eigendom, type verhuurder, bewoning, regio | CBS](#)

de gemeente ervoor kiest om een urgentieregeling in de huisvestingsverordening op te nemen, daar ook o.a. toe horen 'verblijfsgerechtigden die voor de eerste keer woonruimte buiten de opvang zoeken'; *“Wat de categorie woningzoekenden uit een opvangvoorziening betreft kan gesteld worden dat de doorstroming uit dergelijke voorzieningen van groot belang is. Daarbij bevinden deze woningzoekenden zich meestal in een zeer kwetsbare positie en zijn zij technisch dakloos. Het betreft een relatief kleine groep woningzoekenden. Dat bij elkaar rechtvaardigt de voorrangspositie die gecreëerd wordt met de urgentieregeling”*.⁴

De regering acht het verbod op voorrang voor statushouders noodzakelijk om de schaarse woningen eerlijk te verdelen en gelijke kansen op de woningmarkt te creëren voor alle woningzoekenden. Wij zijn daarentegen van mening dat een verbod op voorrang voor statushouders hen juist een eerlijke kans op een woning ontnemt. De situatie van statushouders voldoet namelijk volledig aan alle aspecten van de hiervoor genoemde beschrijving van aandachtsgroepen die in aanmerking komen voor voorrang. Ook zij komen immers uit een opvangvoorziening en maken geen enkele kans op de woningmarkt omdat zij zich nog niet hebben kunnen inschrijven als woningzoekende. Het uitblijven van huisvesting is bovendien van grote invloed op hun gezondheid en welzijn (en die van hun kinderen) en vergroot de kans op langdurige uitkeringsafhankelijkheid. Daarnaast willen we onderstrepen dat statushouders alleen bij eerste huisvesting in aanmerking komen voor urgentie en dat na eerste vestiging deze urgentie vervalt.

Gezien de sterke overeenkomst met de situatie van andere aandachtsgroepen kunnen we ons niet aan de indruk onttrekken dat hier sprake is van een ongelijke behandeling van gelijke gevallen. Bij het schrappen van de urgentie van vergunninghouders/statushouders signaleerde de Raad van State in 2016-2017⁵ dat *“onderscheid lijkt te worden gemaakt tussen vergunninghouders en reguliere woningzoekenden wat betreft de aard van de huisvesting die ter beschikking wordt gesteld. Dit onderscheid is direct gebaseerd op de verblijfstitel van de betrokken persoon en indirect op de nationaliteit van de vergunninghouder.”* Duidelijk is dat vluchtelingen anders behandeld worden dan andere aandachtsgroepen in vergelijkbare omstandigheden.

Statushouders bevinden zich in alle opzichten in een vergelijkbare situatie als andere woningzoekenden die voorrang dienen te krijgen op de sociale woningmarkt.
--

2. Beleidsruimte voor gemeenten en taakstelling

De gemeente is verantwoordelijk voor de huisvesting van statushouders en heeft de ruimte om zelf urgentie aan te geven en zo woningzoekenden met een dringende verhuisbehoefte aan een woning te helpen. In 2017 is de verplichte urgentie voor statushouders afgeschaft met als belangrijke reden dat de verantwoordelijkheid voor woningtoewijzing behoort te liggen op lokaal niveau. Zoals de MvT aangeeft is er door gemeenten zeer beperkt gebruik gemaakt van de mogelijkheid geen voorrang te verlenen aan statushouders. Slechts vier procent van de gemeenten heeft statushouders als voorrangscategorie geschrappt. Het overgrote deel van gemeenten en ook voorgaande kabinetten erkennen dat statushouders altijd zijn aangewezen op sociale huurwoningen.⁶ Zouden zij geen urgentie hebben verleend aan statushouders dan zou de doorstroom in de asielzoekerscentra volledig stagneren.

De Raad van State adviseerde destijds tegen het afschaffen van de verplichte voorrangverlening aan statushouders. Naast de bovengenoemde zorgen dat er onderscheid gemaakt lijkt te worden op verblijfstitel en indirect op nationaliteit zou het schrappen van de urgentie voor vergunninghouders *“het voor gemeenten moeilijker kan maken om te voldoen aan de taakstelling die zij overeenkomstig de Huisvestingswet 2014 krijgen opgelegd.”*⁷ Eind 2022 deed de ACVZ de aanbeveling tot het opnieuw

⁴ Huisvestingswet 20..., 2.3.6 Urgentie

⁵ [Voorstel van wet tot wijziging van de Huisvestingswet 2014 inzake de huisvesting van vergunninghouders, met memorie van toelichting. - Raad van State](#)

⁶ [Monitor huisvesting aandachtsgroepen](#): in 2022 was 91 % van de statushouders aangewezen op sociale huurwoningen

⁷ Idem (onder 1.)

instellen van de wettelijke verplichting voor gemeenten om statushouders als urgentie categorie aan te merken.⁸ Volgens de ACVZ is in veel gemeenten een urgentieregeling feitelijk de enige manier om aan de taakstelling voor het huisvesten van statushouders te voldoen.

Wij constateren dat het verbod op voorrang voor statushouders feitelijk het terugdraaien is van de in 2017 gewenste beleidsruimte aan de gemeenten met negatieve gevolgen voor het kunnen behalen van de taakstelling. Beleidsruimte en eigen regie voor gemeenten en woningcorporaties ten aanzien van volkshuisvesting – inclusief het aanduiden van aandachtsgroepen - geeft hen de mogelijkheid om te komen tot gerichte spreiding binnen de gemeente. De taakstelling zorgt voor een eerlijke spreiding van de verantwoordelijkheid van huisvesting van statushouders over het gehele land. Tezamen zorgen deze maatregelen voor een evenredige verdeling waardoor wijken en steden niet worden overbelast en geeft het statushouders de mogelijkheid tot een goede start. Het verbod op voorrang huisvesting statushouders ontnemt zowel Rijk als gemeenten de mogelijkheid te sturen op waar statushouders zich vestigen.

Deze wetwijziging loopt vooruit op het voornemen van dit kabinet om de taakstelling voor vergunninghouders af te schaffen, een voorstel dat op dit moment nog niet is uitgewerkt. Men lijkt er bij voorbaat vanuit te gaan dat dit door zowel de Tweede als de Eerste Kamer wordt goedgekeurd. VluchtelingenWerk is tegenstander van de afschaffing van de taakstelling. Deze taakstelling, onderdeel van de Huisvestingwet van 2014, maakt de gemeente verantwoordelijk voor de huisvesting overeenkomstig de voor de betreffende gemeente geldende van rijkswege vastgestelde taakstelling, waarbij het uitgangspunt is dat het aanbieden van woonruimte aan verblijfsgerechtigden gelijk is aan die van de overige woningzoekenden.⁹ Naast het feit dat het van onbehoorlijk bestuur getuigt om een wetwijziging door te voeren die het medeoverheden onmogelijk maakt om te voldoen aan een onderdeel van diezelfde wet, zorgt de taakstelling ervoor dat statushouders gelijkmatig over de verschillende gemeenten van Nederland worden verdeeld. Een sprekend voorbeeld van wat er gebeurt zonder taakstelling is de handelingsverlegenheid die bij de Rijksoverheid is ontstaan waar het gaat om de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne. Daar blijkt, voor zowel Rijksoverheid als gemeenten, hoe belangrijk het is om terug te kunnen vallen op een wettelijke opvangtaak. De taakstelling is een systeem van onderlinge solidariteit die tevens statushouders in staat stelt te wonen te midden van Nederlanders. Contact met Nederlandstalige inwoners is van belang voor integratie en het opbouwen van een sociaal netwerk en om onderdeel uit te kunnen maken van de Nederlandse samenleving. Het is daarmee een systeem waar Nederland trots op zou moeten zijn; solidariteit is immers een van de drie Nederlandse kernwaarden¹⁰ en goed bestuur een kernwaarde van dit kabinet. Het is zeer bevreemdend dat dit wetsvoorstel indruist tegen de kernwaarden van de Nederlandse samenleving en het kabinet.

Deze wetwijziging ontnemt de lokale overheid de beleidsruimte om te komen tot een evenredige spreiding van statushouders in hun gemeente en de mogelijkheid om te voldoen aan de taakstelling. De afschaffing van de taakstelling is op dit moment slechts een voornemen waarvan het onduidelijk is of deze kan worden vastgelegd in wetgeving. Het afschaffen van de taakstelling ondermijnt solidariteit tussen gemeenten en ontnemt statushouders een goede startpositie in de samenleving.

3. Alternatieve huisvesting

Het verbod op voorrang voor statushouders maakt dat gemeenten uitsluitend aangewezen zijn op alternatieve huisvesting om de taakstelling te realiseren. Tegelijkertijd blijft het voorzien in voldoende huisvesting een grondwettelijke inspanningsverplichting van de verschillende overheden.¹¹ In de MvT worden een aantal voorstellen gedaan voor alternatieve huisvesting/onderdak:

⁸ ACVZ, '[een huis voor statushouders](#)', 18 oktober 2022

⁹ Huisvestingwet 2014, art. 29, 30, 31.

¹⁰ Zie [participatieverklaring](#) waarin de drie Nederlandse kernwaarden gelijkheid, vrijheid en solidariteit worden gepresenteerd en ter ondertekening aangeboden aan nieuwkomers als onderdeel van hun inburgeringstraject.

¹¹ MvT, 3.2. Vormen van huisvesting/onderdak

3.1. Mogelijkheden huisvesting voor vergunninghouder

Huisvesting in sociale huurwoningen

Met het verbod op voorrang voor statushouders zullen statushouders – na een aanzienlijke wachttijd in de asielopvang – onderaan de lijst moeten starten met inschrijving voor een sociale woning met een gemiddelde wachttijd van zeven jaar. De regering noemt dit in de MvT “*onderdeel van het stimuleren van de participatie van de vergunninghouders*”. Wij zien dit als een uitstel van de mogelijkheid tot participeren. Dit alternatief voorziet niet in een vorm van huisvesting gedurende deze wachttijd. Het gevolg is echter nog minder uitstroom van statushouders uit de asielopvang.

Huisvesting in particuliere woonruimte

Particuliere huur in de vrije sector is duur en slechts betaalbaar voor mensen met een (boven)modaal inkomen. Het modaal inkomen in 2024 was 44 duizend euro.¹² Uit cijfers van het CBS blijkt dat de inkomens van vluchtelingen variëren tussen 20,1 tot 31,5 duizend euro per jaar. Dit is lager dan de totale bevolking.¹³ Statushouders beginnen vaak als oproepkracht of met een ander tijdelijk contract en werken tegen een relatief laag uurloon. Naarmate ze langer aan het werk zijn, krijgen ze steeds vaker een contract voor onbepaalde tijd. Hun uurloon is dan hoger en ze maken meer uren. Huisvesting in particuliere woonruimte is voor het overgrote deel van de statushouders geen reële optie tijdens hun eerste jaren in Nederland.

Huisvesting via eigen netwerk

Tot op heden is het overgrote deel van de statushouders afhankelijk van sociale huisvesting en wordt bij de plaatsing van statushouders in de sociale woonsector gezocht naar passende huisvesting. Dit betekent dat de sociale huurwoning aansluit bij de hoogte van het inkomen en daarnaast in omvang en aantal kamers aansluit bij de omvang van het huishouden van de statushouders. Op basis daarvan kunnen we ervan uitgaan dat zij daar niet zomaar ruimte over hebben voor het verlenen van langdurig verblijf aan familie, vrienden en kennissen die op een later tijdstip in Nederland arriveren en op zoek zijn naar een plek om te verblijven. Daarnaast stellen woningbouwcorporaties een maximum aan het aantal bewoners in een pand. Ook hebben bewoners bij een aantal woningcorporaties te maken met een bankslaapregeling; het aantal dagen dat iemand bij jou op de bank mag slapen wordt hiermee beperkt. Huisvesting via het eigen netwerk is daarom geen reële optie.

Daklozenopvang

De daklozenopvang kan geen serieuze suggestie zijn voor huisvesting. De suggestie van deze optie getuigt van een serieus tekort aan inlevingsvermogen en behandelt statushouders als tweederangs inwoners van Nederland. Opvangcentra voor daklozen zijn slechts open in de avonduren of bij extreme kou en bieden geen veilige omgeving voor kinderen. Statushouders die aangewezen zijn op de daklozenopvang zouden om die reden onder de aandachtgroepen moeten vallen en daarmee alsnog in aanmerking horen te komen voor urgentie (net als daklozen).

De in het MvT aangegeven opties die wordt aangedragen als alternatieve vormen van huisvesting die statushouders zelf zouden kunnen organiseren zijn onrealistisch. Zij houden geen rekening met de startpositie van statushouders waarin zij onvoldoende sociaal netwerk hebben, vaak geen vaste baan en daarmee onvoldoende inkomen, en vrienden en familie veelal niet in een positie zijn om voor langere tijd huisvesting aan te bieden.

3.2. Mogelijkheden huisvesting voor gemeenten

Voorrang op basis van andere kenmerken

Ook onder het verbod blijft het mogelijk voor statushouders om voorrang te krijgen en het staat de gemeente vrij om zelf urgentiecategorieën vast te stellen. In de MvT wordt aangegeven dat het hier gaat om woningzoekenden voor wie de voorziening in de behoefte van woonruimte dringend

¹² CPB, Novemberraming 2024

¹³ CBS, [Integratie en Samenleven 2024](#)

noodzakelijk is. Gezien statushouders aan deze definitie voldoen, niet op grond van het feit dat zij een verblijfsvergunning voor asiel hebben, maar gezien zij uit een opvangsituatie komen en daarmee 'technisch dakloos' zijn. Deze situatie zou voldoende moeten zijn voor gemeenten om statushouders alsnog als urgentiecategorie aan te duiden.

Inzetten op woningdelen

Zoals blijkt uit de MvT is de inzet op woningdelen gebaseerd op de aanname dat woningcorporaties of particuliere verhuurders op korte termijn een woning beschikbaar stellen, en veronderstelt hiermee een vorm van voorrangverlening, namelijk de "voorrangverlening op basis van passendheid".¹⁴ Op basis van eerdere ervaringen is VluchtelingenWerk geen voorstander van woningdelen als langeretermijn oplossing. De ervaring leert dat bij een zorgvuldige matching de start goed kan gaan. Problemen ontstaan echter vaak bij verdere doorplaatsing/wisseling van bewoners. Deze problemen zijn niet alleen van sociale aard maar hebben ook betrekking op onderlinge financiële afhankelijkheid, bijvoorbeeld middels de kostendelersnorm.¹⁵

Tijdelijk woningdelen zou als tussenoplossing geschikt kunnen zijn voor statushouders die in afwachting zijn gezinshereniging (zogenaamde referenten). Na aankomst van de nareiziger(s) verhuist het gehele gezin dan naar passende zelfstandige woonruimte. Daarbij is het van belang dat woningdelen in dezelfde gemeente plaatsvindt als waar later de gezinswoning is gesitueerd zodat de referent kan starten met de inburgering. Ook is het van belang dat statushouders die een woning delen beschikken over een eigen afsluitbare kamer, zelf kunnen koken en dat er een maximum wordt gesteld aan hoeveel mensen gebruik maken van sanitair en kookgelegenheid. Wij zijn van mening dat in het geval van woningdelen geen andere kwaliteitsnormen gelden voor statushouders als het geval zou zijn bij woningdelen voor overige inwoners van Nederland. Kwaliteitsnormen voor het alternatief van woningdelen in de voorliggende MvT worden onvoldoende gegarandeerd.

Wij zijn er sterk van overtuigd dat verplicht woningdelen ongeschikt is voor gezinnen met kinderen. Alleen een zelfstandige woonunit biedt de veiligheid en eigenheid die nodig is om kinderen op een verantwoorde wijze op te laten groeien.

VluchtelingenWerk begrijpt dat het van belang is om creatieve oplossingen te vinden voor het huidige woningtekort. Het geschikt maken van woningen voor woningdelen door bijvoorbeeld het (deels) splitsen of optoppen van deze woningen voor een permanente vorm van woningdelen kan een oplossing bieden. Een dergelijke samenlevingsvorm kan echter alleen succesvol zijn als bewoners in volle overtuiging en op basis van vrije keuze voor deze woonvorm kiezen en voor hun medebewoner, dat het daarnaast een regeling betreft die voor alle inwoners van Nederland gelijk is – inclusief statushouders – en er serieus gekeken wordt naar het oplossen van problemen die kunnen ontstaan door situaties van financiële afhankelijkheid voor bewoners van eenzelfde pand, zoals bijvoorbeeld de kostendelersnorm.¹⁶

Huisvesting via werk

Statushouders staan aan het begin van hun loopbaan in Nederland en hebben doorgaans geen of een klein netwerk als het gaat om werk. Hoogopgeleide statushouders met een achtergrond die zeer goed past bij de tekorten op de Nederlandse arbeidsmarkt worden in eerste instantie belemmerd door het onvoldoende beheersen van de Nederlandse taal. Taalbeheersing is een belangrijke stap in het vinden

14 Artikel 11 van de Huisvestingswet 2014 maakt het mogelijk om voorrang te verlenen in verband met de aard, grootte of prijs van de woonruimte aan bepaalde categorieën van woningzoekenden. Dit is een voorrang op basis van passendheid.

15 Significant, 'Samen onder dak, belemmeringen voor bijstandsgerechtigden om woonruimte te delen', in opdracht van ministerie van SZW, augustus 2020.

16 De gemeente kijkt bij twee personen die in dezelfde woning wonen eerst of er sprake is van partners en een gezamenlijke huishouding. Is dit niet het geval, dan geldt de kostendelersnorm. Kostendelende medebewoners zijn personen die 27 jaar of ouder zijn en die in dezelfde woning als de bijstandsgerechtigde hun hoofdverblijf hebben [art. 19a lid 1 jo art. 22a lid 1 Pw]. De reden voor de kostendelersnorm is dat het huishouden lagere woonkosten heeft als er meer volwassenen in een woning wonen, omdat de kosten gedeeld kunnen worden. Hoe meer volwassen personen in een huis wonen, hoe lager de uitkering de personen in het huishouden individueel ontvangen.

van passend werk. Door de inburgeringsplicht die een tijdsinvestering vraagt tijdens kantooruren, zijn statushouders in hun eerste jaren in Nederland veelal aangewezen op deeltijdwerk en zoals hierboven aangegeven, werken zij vaak onder een tijdelijk contract of via tussenkomst van een uitzendbureau. Zoals aangegeven in de MvT, is het van belang om werkgevers te ontzorgen als het gaat om het sneller aan het werk helpen van statushouders. Druk op werkgevers om een rol te spelen in de huisvesting draagt niet bij aan het ontzorgen van werkgevers.

Ook in dit geboden alternatief is de gemeente afhankelijk van een vorm van voorrangverlening aan statushouders; de MvT geeft aan *“indien een vergunninghouder werkzaam is in een gemeente en die gemeente een huisvestingsverordening heeft waarin is bepaald dat woningzoekenden met economische binding aan de gemeente voorrang krijgen op basis van artikel 14 van de Huisvestingswet 2014, kan de vergunninghouder mogelijk sneller een passende woonruimte toegewezen krijgen.”*

Tot slot willen we wijzen op de ervaring in Nederland als het gaat om arbeidsmigranten die voor huisvesting aangewezen zijn op de goodwill van werkgevers. Dit is vooralsnog een woningmarkt die onvoldoende is gereguleerd waardoor veel misstanden optreden die makkelijk kunnen leiden tot situaties van mensonwaardige huisvesting en uitbuiting. Denk daarbij aan zogenaamde ‘matraswoningen’, het fenomeen van huisjesmelkers of dat mensen op straat komen te staan bij het (vroegtijdig) beëindigen van hun arbeidscontract/werkzaamheden. Voordat statushouders aan deze markt worden blootgesteld vinden wij het noodzakelijk dat deze vorm van huisvesting eerst gereguleerd wordt zodat uitbuiting wordt voorkomen.

De algemene deler in bovenstaande voorstellen blijft een vorm van voorrangverlening

De bovenstaande voorstellen voor huisvesting via de gemeenten rusten nog steeds op een vorm van voorrangverlening door de gemeenten. In gemeenten die na de wetswijziging (2017) gekozen hebben om statushouders geen urgentie meer te verlenen is de discussie rondom huisvesting van statushouders veelal verworden tot een politieke speelbal met negatieve gevolgen voor het draagvlak. Onderzoek wijst uit dat een afgedwongen urgentie lokale bestuurders helpt als een onwrikbaar argument en forse steun in de rug.¹⁷ Bovenstaande aangedragen alternatieven die nog steeds leunen op een vorm van voorrangverlening worden door een verbod op voorrang voor statushouders bemoeilijkt. Het zorgt ervoor dat lokale bestuurders worden blootgesteld aan politieke krachten die grote onrust kunnen veroorzaken in gemeenten, terwijl zij nog steeds zouden moeten verantwoorden waarom statushouders voor voorrang in aanmerking moeten komen.

Gevolgen voor opvang en inburgering

Naast deze verhoogde onuitvoerbaarheid ten gevolge van een verbod op voorrang voor statushouders, maakt VluchtelingenWerk zich grote zorgen om de menswaardigheid van bovengenoemde alternatieven woonvoorzieningen. De huisvesting van statushouders valt van oudsher onder het ministerie van Volkshuisvesting omdat er een fundamenteel verschil moet zijn tussen huisvesting en opvang. Statushouders zijn inwoners van Nederland die aan de start staan van een nieuw leven. Bovenstaande voorstellen lijken het onderscheid tussen wonen en opvang los te laten. Daarmee wordt er een categorie van tweederangsburgers gecreëerd. Dit staat diametraal tegenover de Nederlandse kernwaarde van gelijkwaardigheid. Dit kabinet komt er bij monde van minister Faber openlijk voor uit dat het wil bevorderen dat vluchtelingen op een ‘sobere’ wijze worden gehuisvest buiten de sociale huursector. Het maakt duidelijk dat de rechten van deze groep, waar het hun huisvesting betreft, bewust worden beperkt.

Als gevolg van deze wetswijziging en het ontbreken van reële alternatieven zal de verblijfsduur van statushouders in de asielopvang verder oplopen. Op dit moment wordt een derde van de beschikbare plekken in de asielopvang ingenomen door statushouders en de verwachting is dat dit aantal zal

¹⁷ Ministerie van BZK, “Wind tegen Tij, Eindrapportage Aanjaagteam huisvesting statushouders”, november 2021, [eindrapportage-wind-tegen-tij.pdf](#)

blijven stijgen, ook zonder verbod op voorrang huisvesting statushouders.¹⁸ Wij willen erop wijzen dat (langdurig) verblijf in de asielopvang zoals deze nu is ingericht schadelijk is voor kinderen en andere kwetsbare groepen.¹⁹

Langer verblijf van statushouders in de asielopvang heeft tot gevolg dat inburgeringstrajecten worden uitgesteld. Voorinburgering wordt door het COA slechts aangeboden in de eerste 14 weken nadat statushouders hun tijdelijke verblijfsvergunning hebben ontvangen. Hoe langer de periode tussen voorinburgering en inburgering is, hoe minder effect de voorinburgering zal hebben. Hoewel koppelgemeenten al kunnen starten met de inburgering als statushouders nog in de asielopvang verblijven, zien we in de praktijk dat dit door de geografische afstand tussen gemeente en opvang zelden gebeurt.

De in het MvT aangegeven opties die wordt aangedragen als alternatieve vormen van huisvesting via de gemeente leunen nog steeds op een vorm van voorrangverlening die de lokale politiek extra onder druk zal zetten. Daarnaast is er een vergroot risico op ondermaatse huisvesting, extra druk op de economische positie van statushouders en uitbuiting op de woningmarkt. Als gevolg van dit wetsvoorstel zullen statushouders langer verblijven in de asielopvang en later starten met de inburgering.

4. Hogere wetgeving en samenhangende wet- en regelgeving

Het recht op huisvesting in de Grondwet

In artikel 22, tweede lid van de Grondwet, is bepaald dat de bevordering van voldoende woonegelegenheid voorwerp van zorg van de overheid is. Het recht op huisvesting is ook opgenomen in het Internationaal Verdrag inzake Economische, Sociale en Culturele Rechten (IVESCR)³¹, waarin de lidstaten de verplichting op zich hebben genomen om passende maatregelen te nemen om dit recht te respecteren, te beschermen, te promoten en te vervullen. Vervolgens wordt in de MvT aangegeven dat het recht op huisvesting een inspanningsverplichting is van de overheid om te voorzien in voldoende huisvesting en niet een individueel recht op het krijgen van een woning. In de MvT wordt erop gewezen dat het huidige kabinet voldoende voorstellen doet om de huidige woningvoorraad uit te breiden en beter te benutten. Wij zijn daarentegen van mening dat het doen van voorstellen onvoldoende is om een verbod op voorrang voor huisvesting aan statushouders in te voeren. De woningvoorraad, met name betaalbare woningen voor mensen met een laag inkomen, is nog lang niet op orde. De overheid voldoet daarom voornamelijk niet aan de verplichting om het recht op huisvesting te waarborgen. In vrijwel alle onderzoeken die in de afgelopen jaren zijn gedaan naar de huisvesting van statushouders wordt het onvoldoende aanbod aan sociale huurwoningen als oorzaak aangeduid van de moeilijkheden die lokale overheden op dit gebied ondervinden.

Gelijke behandeling

Zoals de MvT aangeeft, is het rechtsbeginsel van gelijke behandeling vervat in verschillende rechtsbronnen, waaronder artikel 1 van de Grondwet, artikel 14 van het EVRM en de Richtlijn 2000/43/EG van 29 juni 2000 houdende toepassing van het beginsel van gelijke behandeling van personen ongeacht ras of etnische afstamming. Zoals in paragraaf 3.2 is aangegeven, is het Handvest eveneens van toepassing, aangezien dit wetsvoorstel ziet op verplichtingen vastgelegd in de Kwalificatierichtlijn. In dit licht is het discriminatieverbod neergelegd in artikel 21 van het Handvest eveneens van belang.

Gelijke behandeling wordt in dit wetsvoorstel geïnterpreteerd als zijnde 'gelijke behandeling van statushouders met reguliere woningzoekenden', daarmee een einde makend aan de zogenaamde positieve discriminatie van statushouders op de woningmarkt. Dit gaat voorbij aan de kwetsbare positie van statushouders op de woningmarkt en hun afhankelijkheid van de sociale huursector. Er is

¹⁸ [Meerjaren Productie Prognose](#)

¹⁹ [Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd](#), januari 2025

geen sprake van positieve discriminatie omdat statushouders in alle facetten in een vergelijkbare positie verkeren als woningzoekenden die wel in aanmerking komen voor urgentie. Zij komen uit een opvangsituatie, hebben geen wachttijd kunnen opbouwen, hebben een lager gemiddeld inkomen dan andere inwoners van Nederland en een beperkt sociaal netwerk die veelal bestaat uit mensen die in eenzelfde kwetsbare economische positie verkeren en daarmee ook afhankelijk zijn van sociale huisvesting.

Dit wetsvoorstel vormt een trendbreuk in de algemene stelregel dat lokale overheden aan zet zijn als het gaat om de toewijzing van woningen voor aandachtsgroepen met urgentie. Statushouders vormen de enige groep aan wie geen urgentie mag worden verleend. Daarmee is er sprake van indirect onderscheid naar nationaliteit, zoals ook vermeld in de MvT. De rechtvaardiging van dit indirecte onderscheid naar nationaliteit wordt gegeven in het feit dat het een einde maakt aan positieve discriminatie. Zoals hierboven aangegeven, is hier geen sprake van. Indirect onderscheid maken op basis van nationaliteit verdient een zeer sterke rechtvaardiging om te voorkomen dat er geen categorie van tweederangsburgers ontstaat en zij bedoeld of onbedoeld het slachtoffer worden van zondebokpolitiek. Deze rechtvaardiging ontbreekt in dit wetsvoorstel.

Internationaal Verdrag inzake de rechten van het kind (IVKR)

Het tweede lid van artikel 27 van het IVKR bepaalt dat de ouder(s) van het kind, de primaire verantwoordelijkheid hebben voor het waarborgen van de levensomstandigheden die nodig zijn voor de ontwikkeling van het kind. Het derde lid van het IVKR stelt dat de Staat verplicht is om passende maatregelen te nemen om ouders en anderen die verantwoordelijk zijn voor het kind te helpen hun rechten met name op het gebied van voeding, kleding en huisvesting te verwezenlijken. VluchtelingenWerk acht een verbod op het verlenen van voorrang aan statushouders in tegenspraak met deze verplichting. Zoals eerder in deze reactie genoemd, zijn statushouders voornamelijk aangewezen op de sociale huursector voor huisvesting. De bovengenoemde alternatieven kunnen geen van allen waarborgen dat ouders voor hun kinderen geschikte zelfstandige huisvesting kunnen vinden nadat zij de asielopvang verlaten. Voor het welzijn van kinderen is het van belang dat gezinnen kunnen wonen in een vorm van zelfstandige huisvesting. Het gevolg van een verbod op voorrang aan statushouders zal zijn dat kinderen nog langer in de asielopvang zullen moeten verblijven. Verschillende onderzoeken en inspectierapporten tonen aan dat de huidige asielopvang ondermaats is om het welzijn van kinderen te kunnen waarborgen en dat dit al langere tijd het geval is.²⁰

In strijd met Kwalificatierichtlijn

In de MvT wordt gesteld dat het wetsvoorstel niet in strijd is met de Kwalificatierichtlijn (en binnenkort de Kwalificatieverordening) omdat in art. 32 lid 1 dat gaat over toegang tot huisvesting alleen wordt gesteld dat de lidstaten moeten zorgdragen voor een gelijke toegang tot de arbeidsmarkt zoals deze geldt voor alle vreemdelingen. In het wetsvoorstel wordt echter gemeenten specifiek verboden voor 'asielstatushouders' deze als urgente groep in een gemeentelijk huisvestingsverordening op te nemen. Aangezien dit verbod alleen voor asielstatushouders geldt en niet voor andere vreemdelingen of andere onderdanen staat het wetsvoorstel daarmee op gespannen voet met artikel 32 Kwalificatierichtlijn.

In art. 32 lid 2 staat dat op lidstaten de inspanningsverplichting rust om een beleid te voeren dat gericht is op het voorkomen van discriminatie van statushouders en hun op het gebied van toegang tot huisvesting gelijke kansen te bieden. In de memorie van toelichting wordt niet gemotiveerd hoe invulling gegeven gaat worden aan een beleid zodat asielstatushouders nog gelijke kansen op de woningmarkt zullen hebben wanneer de voorrangsbepaling is geschrapt.

²⁰ [Inspecties: Veiligheid en ontwikkeling van kinderen in asielopvang nog steeds in gevaar | Nieuwsbericht | Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd & Factsheet uitkomsten toezicht asielopvang 2024 | Publicatie | Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd & Zorg aan asielzoekers is verbeterd, omstandigheden voor kinderen en kwetsbare groepen nog steeds vol risico's | Nieuwsbericht | Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd](#)

Op grond van de Kwalificatierichtlijn moeten de lidstaten aan statushouders een gelijke toegang geven zoals andere onderdanen tot sociale voorzieningen (art.29) en volledige toegang tot de arbeidsmarkt (inclusief beroepsopleidingen, stages en cursussen) met daarnaast toegang tot integratievoorzieningen (inburgering, art. 34). Hiervoor is huisvesting noodzakelijk. Het leefgeld dat in de opvangcentra wordt verstrekt ligt ver onder bijstandsniveau en daarmee wordt niet voldaan aan de eis om na statusverlening gelijke toegang tot sociale voorzieningen te geven. Vanuit de opvangsetting is bovendien maar beperkte toegang tot de arbeidsmarkt of beroepsopleidingen mogelijk en inburgering kan ook pas echt starten in de gemeente. De toegang tot huisvesting nog verder te vertragen is daarmee in strijd met de Kwalificatierichtlijn.

Samenhang met het wetsvoorstel Versterking Regie Volkshuisvesting

In de Mvt wordt aangegeven dat dit wetsvoorstel in samenhang moet worden gezien met het wetsvoorstel Wet versterking regie volkshuisvesting, alsmede met het voornemen van het kabinet om de taakstelling af te schaffen. In het [wetsvoorstel](#) Versterking Regie Volkshuisvesting wordt geen verbod op voorrangverlening aan statushouders voorgesteld, maar gaat men uit van de bestaande situatie waarin statushouders geen verplichte urgentiecategorie zijn. Er wordt gesteld dat het niet nodig is om statushouders verplichte urgentie te geven aangezien er een wettelijke taakstelling van kracht is die ervoor zorgdraagt dat statushouders gehuisvest zullen worden door de gemeenten. Daarnaast wordt in dit wetsvoorstel aangegeven dat het noodzakelijk is om op regionaal niveau meer regie te gaan voeren op het verdelen van woonruimte.

Zoals wij hierboven al constateerde staat een verbod op voorrangverlening aan statushouders op gespannen voet met de mogelijkheid tot regie op lokaal niveau. Daarnaast maakt het duidelijk dat de huisvesting van statushouders rust op de veronderstelling dat de wettelijke taakstelling van kracht is. Dat is de reden waarom het niet nodig wordt geacht dat statushouders een verplichte urgentiecategorie hoeven te vormen. Dit samennemende komen wij tot de conclusie dat het verbod op voorrangverlening aan statushouders onverenigbaar is met de Wet versterking regie volkshuisvesting en dat dit nog in belangrijkere mate geldt wanneer het kabinet de plannen rondom het afschaffen van de taakstelling voortzet. Daarbij loopt dit wetsvoorstel vooruit op de afschaffing van de taakstelling, een wettelijke verplichting die op dit moment van kracht is en waarvan het de vraag is of dit voorstel daadwerkelijk door het parlement zal komen. In plaats van meer regie voor gemeenten dreigen gemeenten nu geconfronteerd te worden met bestuurlijke chaos zonder dat zij toereikende middelen tot hun beschikking hebben om deze chaos meester te worden. Het verlenen van urgentie aan statushouders is het belangrijkste instrument om te kunnen voldoen aan de wettelijke taakstelling.

Hervestigingsprogramma

Hervestigde vluchtelingen komen in kader van internationale solidariteit naar Nederland. Hen wordt daarmee een duurzame oplossing geboden. Een zelfstandige woning is daar een wezenlijk onderdeel van; ook om hen de kans te geven een nieuw leven op te bouwen. Daarom het verzoek om hervestigde vluchtelingen toegang te blijven geven tot een sociale huurwoning zodat zij zich direct na aankomst in de lokale gemeenschap kunnen vestigen, zoals nu ook gebruikelijk is. UNHCR draagt de vluchtelingen voor die het meest bescherming nodig hebben. Nederland nodigt na een zorgvuldig selectieproces ieder jaar een kleine groep van deze vluchtelingen uit. Zij dienen de kans te krijgen een nieuw zelfstandig leven op te bouwen in het land van hervestiging.

VluchtelingenWerk is van mening dat hogere- en samenhangende wet- en regelgeving wordt geïnterpreteerd op een wijze die ten gunste komt van het wetsvoorstel terwijl belangrijke doelstellingen van diezelfde wetten - namelijk het beschermen van kwetsbare groepen en het waarborgen van het gelijkheidsbeginsel - worden genegeerd. Kinderen en vluchtelingen in een kwetsbare positie komen (verder) in het nauw. Dit wetsvoorstel staat op gespannen voet met de geest van hogere wetgeving en is tegengesteld aan samenhangende wet- en regelgeving, met name de Kwalificatierichtlijn, het wetsvoorstel Versterking Regie Volkshuisvesting en aangegane verantwoordelijkheden jegens hervestigers.

5. Meedoen in de samenleving

Een veilige plek om naar terug te keren na een dag van werken en/of leren is een belangrijke voorwaarde om je ergens thuis en gewenst te voelen, om je te kunnen ontspannen en zo de volgende dag weer paraat te staan. Zo'n plek wordt statushouders met dit wetsvoorstel ontnomen, het vormt daarmee een bedreiging voor het kabinetsbeleid dat streeft naar 'meedoen vanaf dag 1'. Dit kabinet wil volop inzetten op de participatie van vluchtelingen aan de Nederlandse samenleving. In de Actieagenda van staatssecretaris Nobel wordt aangegeven dat werk en taal de basis zijn voor integratie. Beheersing van de Nederlandse taal wordt niet alleen bevorderd door een passend aanbod van taallessen, maar ook door het samenleven van statushouders in de nabijheid van Nederlandstalige burgers. Geen van de alternatieve woonmogelijkheden aangegeven in de MvT zijn opties waarbij dit wordt gewaarborgd. Lokale initiatieven op dit vlak worden onmogelijk gemaakt door een verbod op voorrang voor statushouders. De huidige arbeidsmarkt is krap. Statushouders vormen met elkaar een groep mensen in Nederland die een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan het oplossen van deze tekorten. Daarvoor is een goede taalbeheersing en een veilige plek om te wonen belangrijk. Opvang in (sobere) opvanglocaties verhinderen de participatie van statushouders. Zij zullen in dergelijke opvangsituaties voornamelijk samenwonen met mensen die net als zij de Nederlandse taal aan het leren zijn en eerder terugvallen op communicatie in de taal van het land van herkomst. Met het gebrek aan reële opties voor huisvesting die de toets van fatsoenlijke huisvesting kan doorstaan, worden statushouders tot een soort van tweederangsburgers aan wie het signaal wordt afgegeven dat zij er niet bij horen. Gevoelens van achterstelling en uitsluiting zullen ernstige effecten hebben op de wijze waarop statushouders onderdeel kunnen gaan uitmaken van de Nederlandse samenleving. Zoals Jaco Dagevos, senior onderzoeker van het Sociaal Cultureel Planbureau [aangeeft](#), "dit is de januskop van het overheidsbeleid voor de participatie van vluchtelingen".

Door een gebrek aan reële en menswaardige alternatieve woonmogelijkheden bij een verbod op voorrang voor statushouders ontnemt dit kabinet statushouders een veilige thuisbasis die de basis vormt voor een succesvolle deelname aan de samenleving.

6. Conclusie

Gezien dit wetsvoorstel

- a. op gespannen voet staat met de Nederlandse kernwaarden van gelijkheid en solidariteit;
- b. statushouders gelijke kansen met vergelijkbare kwetsbare groepen op de woningmarkt die wel in aanmerking komen voor urgentie ontnemt;
- c. op gespannen voet staat met de doelstelling van hogere wetgeving om kwetsbare groepen te beschermen en gelijke behandeling te garanderen;
- d. onrealistische alternatieven van huisvesting voorstelt en/of voorstellen die nog steeds uitgaan van een vorm van voorrangverlening zonder daar openlijk voor uit te komen;
- e. de veiligheid van kinderen van statushouders in deze alternatieve woonsituaties niet kan garanderen;
- f. het lokale overheden de mogelijkheid tot lokale regie ontnemt en het hen onmogelijk maakt te voldoen aan de huidige verplichting van de wettelijke taakstelling;
- g. daarmee bijdraagt aan het verergeren van de opvangcrisis binnen de asielketen;
- h. als consequentie heeft dat de kansen van statushouders om een nieuw leven op te bouwen in de Nederlandse samenleving verkleint:

vraagt VluchtelingenWerk dit kabinet af te zien van deze wetswijziging en de mogelijkheid van gemeenten om statushouders voorrang te verlenen bij het toewijzen van een sociale huurwoning in stand te houden.

VluchtelingenWerk Nederland

15 maart 2025